

Fimmtudaginn 6. júní 1996.

Nr. 114/1995.

Sveindís Þórisdóttir

(Jón Steinar Gunnlaugsson hrl.)

gegn

Ingibjörgu Bjarnardóttur og

Lögfræðipjónustunni hf.

(Kristján Ólafsson hrl.)

og gagnsök

Lögmannsbóknun. Gjafsókn.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Markús Sigurbjörnsson, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Aðaláfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 29. mars 1995. Hún krefst þess, að gagnáfrýjendum verði sameiginlega gert að greiða sér aðallega 593.136 krónur, en til vara 450.561 krónu. Í báðum tilvikum krefst aðaláfrýjandi dráttarvaxta samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 20. mars 1992 til greiðsludags. Þá krefst aðaláfrýjandi málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti, eins og málið væri ekki gjafsóknarmál, en henni var veitt gjafsókn í héraði 29. desember 1993 og fyrir Hæstarétti 29. ágúst 1995.

Gagnáfrýjendur áfrýjuðu héraðsdómi með stefnu 16. ágúst 1995. Endanlegar kröfur gagnáfrýjenda eru aðallega um sýknu af kröfum aðaláfrýjanda, en til vara um staðfestingu héraðsdóms. Þá krefjast gagnáfrýjendur málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Aðaláfrýjandi krefst frávísunar gagnsakar frá Hæstarétti.

I.

Aðaláfrýjandi reisir kröfu sína um frávísun gagnsakar á því, að frestur til gagnáfrýjunar hafi verið liðinn, þegar stefna í gagnsök var gefin út. Í þeim efnum vísar aðaláfrýjandi til þess, að málgögn hennar og greinargerð voru afhent Hæstarétti 1. júní 1995 og málið þá þingfest, sbr. 1. mgr. 156. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála, svo sem þeim var breytt með 10. gr. laga nr. 38/1994. Hafi gagnáfrýjendum þá verið veittur frestur til greinargerðar til 29. sama mánaðar. Gagnáfrýjendum hafi verið veittur frekari frestur án

vitundar aðaláfrýjanda allt til 16. ágúst 1995 og gagnáfrýjunarstefna þá gefin út, um leið og greinargerð gagnáfrýjenda var afhent Hæstarétti. Telur aðaláfrýjandi það hafa verið andstætt 1. mgr. 158. gr. laga nr. 91/1991, sbr. 12. gr. laga nr. 38/1994, að veita gagnáfrýjendum lengri frest í þessu skyni en nemi í mesta lagi sex vikum frá þingfestingu málsins fyrir Hæstarétti.

Aðaláfrýjanda átti ekki að dyljast, að gagnáfrýjendum hafði verið veittur lengri frestur til að skila greinargerð fyrir Hæstarétti en nam framangreindum tíma, sbr. 1. mgr. 160. gr. laga nr. 91/1991, eins og henni var breytt með 14. gr. laga nr. 38/1994. Átti aðaláfrýjandi þess kost að leita þegar ákvörðunar Hæstaréttar um þetta á dómþingi, svo sem leiða má af 3. mgr. nefndrar greinar. Það gerði aðaláfrýjandi ekki. Eru ekki efni til að hrófla nú við ákvörðun um veitingu frests, sem tekin var á fyrri stigum við meðferð málsins, en samkvæmt 3. mgr. 153. gr. og 1. mgr. 158. gr. laga nr. 91/1991, sbr. 7. og 12. gr. laga nr. 38/1994, gildi sá frestur jöfnum höndum handa gagnáfrýjendum til að skila greinargerð vegna áfrýjunar aðaláfrýjanda og til að áfrýja fyrir sitt leyti.

II.

Eins og greinir í hinum áfrýjaða dómi, tók gagnáfrýjandinn Ingibjörg að sér í starfi hjá gagnáfrýjandanum Lögfræðipjónustunni hf. í mars 1990 að veita aðaláfrýjanda aðstoð við hjónaskilnað. Urðu viðfangsefni gagnáfrýjenda í þessu verki margháttuð. Þessum störfum gagnáfrýjenda lauk í mars eða apríl 1992 fyrir atbeina aðaláfrýjanda. Áður, þ. e. 20. mars 1992, gerðu gagnáfrýjendur aðaláfrýjanda reikning vegna verksins, að fjárhæð 896.400 krónur að meðtöldum virðisaukaskatti. Gagnáfrýjandinn Ingibjörg hafði þá skömmu áður tekið í þágu aðaláfrýjanda við húsbréfum, að fjárhæð 3.300.000 krónur, sem komu í hlut hennar við fjárslit vegna skilnaðarins, auk 38.975 króna í peningum vegna uppgjörs af sama tilefni. Samkvæmt kvittun gagnáfrýjenda greiddi aðaláfrýjandi umræddan reikning samdægurs með húsbréfi, að nafnverði 1.000.000 krónur, auk fyrrnefndrar peningafjárhæðar. Mun mismunurinn á greiðslunni og fjárhæð reikningsins hafa tengst afföllum við sölu húsbréfsins. Greiðslu þessa innti aðaláfrýjandi af hendi án fyrirvara.

Aðaláfrýjandi leitaði álits stjórnar Lögmannafélags Íslands á fjár-

hæð reiknings gagnáfrýjenda með bréfi 13. maí 1992. Í rökstuddri álitssgerð stjórnarinnar 13. janúar 1993 var komist að þeirri niðurstöðu, að hæfileg þóknun handa gagnáfrýjandanum Ingibjörgu vegna vinnu í þágu aðaláfrýjanda væri 358.104 krónur að frátöldum virðisaukaskatti og útlögðum kostnaði. Er óumdeilt, að við þá fjárhæð leggist 87.735 krónur í virðisaukaskatt, en að honum viðbættum svarar niðurstaða álitssgerðarinnar til þess, að þóknun gagnáfrýjandans næmi 445.839 krónum. Aðaláfrýjandi krafði gagnáfrýjendur um endurgreiðslu þessu til samræmis með bréfi 28. janúar 1993. Fjárhæð aðalkröfu aðaláfrýjanda í málinu er um endurgreiðslu á mismuni síðastgreindrar fjárhæðar og þeirra 1.038.975 króna, sem gagnáfrýjendur fengu greiddar að meðtöldum afföllum af húsbreði, en í varakröfu eru afföllin dregin frá.

Málsástæður aðila eru ýtarlega raktar í héraðsdómi.

III.

Fallist verður á það með héraðsdómara, að aðaláfrýjandi hafi ekki glatað rétti til að leita endurgreiðslu á því, sem hún kann að hafa greitt gagnáfrýjendum umfram réttmætt endurgjald fyrir störf þeirra í þágu hennar.

Gegn andmælum aðaláfrýjanda hafa gagnáfrýjendur ekki sannað, að samið hafi verið um, að gagnáfrýjendur fengu greiðslu fyrir vinnu sína samkvæmt tímagjaldi, eða að aðaláfrýjanda hafi á annan hátt verið gerð ljós slík tilætlun þeirra. Þegar gagnáfrýjendur gerðu aðaláfrýjanda þann reikning, sem um ræðir í málinu, var í gildi gjaldskrá Lögmannafélags Íslands frá 1. september 1991. Mátti aðaláfrýjandi ætla, að gagnáfrýjendur myndu áskilja sér þóknun samkvæmt þeirri gjaldskrá félagsins, sem í gildi yrði við gerð reiknings, fyrst gagnáfrýjendur hvorki gerðu henni grein fyrir öðru með áætlun verkkostnaðar í upphafi né vöktu þá eða síðar athygli hennar á, að kostnaður kynni að verða hár að tiltölu miðað við þá hagsmuni, sem hún átti í húfi. Samkvæmt fyrrnefndri álitssgerð stjórnar Lögmannafélags Íslands hefði hæfileg þóknun handa gagnáfrýjendum fyrir störf í þágu aðaláfrýjanda numið samtals 445.839 krónum miðað við gildandi gjaldskrá á umræddum tíma. Því álit hafa gagnáfrýjendur ekki hnekkt. Verður aðaláfrýjanda af þessum sökum ákveðin endurgreiðsla úr hendi þeirra því til samræmis.

Við greiðslu umkrafinnar þóknunar áskildu gagnáfrýjendur sér, sem áður segir, viðauka, sem svaraði til affalla af húsbreffi, að fjárhæð 1.000.000 króna. Reikningurinn, sem aðaláfrýjandi greiddi gagnáfrýjendum 20. mars 1992 að meginhluta með húsbreffi þessarar fjárhæðar, var verulega hærri en gagnáfrýjendur áttu rétt til úr hendi aðaláfrýjanda fyrir unnin störf samkvæmt framansögðu. Ekki hefur verið sýnt fram á, að aðaláfrýjandi hefði orðið að koma húsbrefinu í verð og þola í því sambandi afföll af sölunni til að standa skil á þóknun, sem hefði verið í samræmi við fyrrgreinda álitsgerð stjórnar Lögmannafélags Íslands. Verður gagnáfrýjendum því gert að greiða mismuninn á þeirri heildarfjárhæð, sem aðaláfrýjandi innti af hendi til þeirra, 1.038.975 krónum, og þeirrar þóknunar, sem þeim er ákveðin, 445.839 krónum. Verða aðaláfrýjanda dæmdir dráttarvextir af mismuninum, 593.136 krónum, frá 28. febrúar 1993, þegar mánuður var liðinn, frá því að hún krafði gagnáfrýjendur um endurgreiðslu, sbr. 3. mgr. 9. gr. vaxtalaga nr. 25/1987.

Gagnáfrýjendum verður gert að greiða málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, sem renni í ríkissjóð, eins og hann er tilgreindur í einu lagi í dómsorði, en við ákvörðun hans er meðal annars tekið tillit til útlagðs kostnaðar aðaláfrýjanda við gerð málsgagna fyrir Hæstarétti. Um gjafsóknarkostnað og þóknun handa lögmanni aðaláfrýjanda fyrir flutning málsins á báðum dómstigum fer eins og í dómsorði segir.

D ó m s o r ð:

Gagnáfrýjendur, Ingibjörg Bjarnardóttir og Lögfræðipjónustan hf., greiði sameiginlega aðaláfrýjanda, Sveindísi Þórisdóttur, 593.136 krónur með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 28. febrúar 1993 til greiðsludags.

Gagnáfrýjendur greiði sameiginlega samtals 465.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, sem renni í ríkissjóð.

Allur gjafsóknarkostnaður aðaláfrýjanda greiðist úr ríkissjóði, þar með talin þóknun handa lögmanni hennar fyrir

flutning málsins í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals 300.000 krónur.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 14. febrúar 1995.

Mál þetta, sem dómtekið var 19. janúar sl., er höfðað fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur af Sveindísi Þórisdóttur, kt. 011244-2629, Vesturgötu 50 A, Reykjavík, á hendur Ingibjörgu Bjarnardóttur hdl., kt. 150343-4969, með starfsstöð að Engjateigi 9, Reykjavík, og Lögfræðipjónustunni hf., kt. 490687-1739, Engjateigi 9, Reykjavík, með stefnu, þingfestri 21. október 1993.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndu verði in solidum dæmd til greiðslu skuldar, aðallega að fjárhæð 593.136 kr., en til vara að fjárhæð 450.561 kr. Í báðum tilvikum er krafist dráttarvaxta skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 20. mars 1992 til greiðsludags. [...]. Þá er krafist málskostnaðar [...].

Dómkröfur stefndu eru aðallega, að stefndu verði sýknuð í máli þessu og þeim tildæmdur málskostnaður að skaðlausu samkvæmt mati dómsins [...].

Til vara er gerð krafa um verulega lækkun stefnufjárhæðar og að í því tilvik verði málskostnaður látinn niður falla.

I.

Atvik máls og ágreiningsefni.

Málavextir eru þeir, að í mars 1990 leitaði stefnandi til stefndu Ingibjargar Bjarnardóttur, sem er starfandi héraðsdómslögmaður í Reykjavík og einn eigenda stefnda, Lögfræðipjónustunnar hf., Engjateigi 9, Reykjavík. Óskaði stefnandi eftir faglegri aðstoð stefndu Ingibjargar vegna skilnaðarmáls stefnanda og þáverandi eiginmanns hennar. Stefnda Ingibjörg tók að sér málið og starfaði að því verkefni fyrir stefnanda fram í mars 1992, í nærfellt tvö ár. Helstu störf stefndu Ingibjargar voru að annast hagsmuni stefnanda við skilnaðinn, þ. m. t. vegna lífeyriskrafa, eignaskipta, deilna um forræði sonar hjónanna, meðlagsgreiðslna með honum og umgengnisrétt. Var úrlausn framangreindra mála að mestu til lykta leidd, þegar stefndu gerðu stefnanda reikning 20. mars 1992. Þá lá fyrir, að hlutur stefnanda í eignum búans var 3.300.000 kr., sem greiddust með húsbréfum auk innbús, sem hafði ekki sérstakt verðgildi. Umræddur reikningur frá 20. mars 1992 var að fjárhæð 720.000 kr. auk virðisaukaskatts, 176.400 kr., samtals 896.400 kr. Í reikningnum segir, að hann sé gerður með hliðsjón af tímaskrá lögmanns og gjaldskrá LMFÍ. Uppgjör fór fram á skrifstofu stefndu, og var reikningurinn greiddur þannig, að 1.000.000 króna var greidd með húsbréf-

um, 8.975 kr. voru greiddar með ávísun og 30.000 kr. með inneign stefnanda hjá stefndu. Samtals nam hin greidda fjárhæð því 1.038.975 krónum. Mismunur reiknings og greiðslu skýrist af því, að stefndu reiknuðu afföll af húsbréfunum um það bil 14,25%. Stefnandi hafði ekki á uppgjörsdegi uppi efnisleg mótmæli við reikningi stefndu, en tilkynnti stefndu Ingibjörgu síðar í símtali, að hún hefði ekki ráð á frekari þjónustu hennar og óskaði því ekki eftir frekari afskiptum hennar af umræddu máli. Mun það samtal hafa farið fram upp úr mánaðamótum mars/apríl 1992.

Með bréfi, dags. 13. maí 1992, leitaði stefnandi eftir álitum stjórnar Lögmannafélags Íslands á gjaldtöku stefndu í umræddu máli. Gaf stjórnin málsaðilum báðum færi á að skýra sjónarmið sín, áður en mat yrði lagt á ákvörðun og fjárhæð umræddrar þóknunar. Í niðurstöðu álitsgerðar stjórnar LMFÍ, dags. 13. janúar 1993, er talið, að við úrlausn ágreinings aðila beri að leggja gjaldskrá LMFÍ til grundvallar, þegar þóknun er metin, en þar sem málið hafi verið óvenju-umfangsmikið og erfitt viðfangs, mæli sanna-girnirök með því, að vikið sé frá viðmiðunartölum gjaldskrárinnar til hækkunar á þóknuninni. Samkvæmt niðurstöðu álitsgerðarinnar var þóknun samkvæmt gjaldskránni reiknuð alls 238.736 kr. og samkvæmt framan-sögðu hækkuð um 50%. Hæfileg heildarþóknun stefndu Ingibjargar fyrir störf í þágu stefnanda taldist því vera 358.104 kr., en með virðisaukaskatti 445.839 kr.

Með bréfum sínum, dags. 28. janúar 1993 og 5. mars 1993, og bréfi lögmanns stefnanda, dags. 21. apríl 1993, var stefnda Ingibjörg krafin um mismun reikningsfjárhæðarinnar og þeirrar fjárhæðar, sem stjórn LMFÍ taldi hæfilega, auk dráttarvaxta frá greiðsludegi. Greiðslutilmælum þessum hafnaði stefnda Ingibjörg algerlega með bréfum, dags. 16. mars 1993 og 29. apríl 1993. Mál þetta hefur stefnandi höfðað, þar sem stefnda Ingibjörg reyndist ekki tilbúin til að ganga til uppgjörs við stefnanda á grundvelli niðurstöðu álitsgerðar stjórnar LMFÍ.

II.

Málsástæður og lagarök stefnanda.

Stefnandi kveður ágreining aðila lúta að því, hvort stefndu beri hærri þóknun en álit stjórnar LMFÍ kveði á um. Sé stefnufjárhæð aðalkröfu mismunur þeirrar fjárhæðar, sem stefnda Ingibjörg hafi gert henni að greiða, og þeirrar fjárhæðar, sem stjórn LMFÍ hafi talið hæfilega þóknun.

Varakrafa miðist við mismun fjárhæðar samkvæmt reikningi stefndu frá 20. mars 1992 og þeirrar fjárhæðar, sem stjórn LMFÍ hafi talið hæfilega þóknun. Sé þá litið fram hjá þeirri viðbót, sem stefnda hafi fengið vegna af-fallanna af húsbréfunum. Kröfugerð stefnanda í málinu taki eingöngu mið

af niðurstöðu stjórnar LMFÍ, þótt stefnandi telji þá þóknun í raun of háa, enda 50% hærri en ef miðuð væri beinlínis við þá gjaldskrá, sem í gildi hafi verið á uppgjörstímanum. Andstætt stefndu hafi stefnandi þó verið tilbúin að una þeirri niðurstöðu og sé enn.

III.

Málsástæður og lagarök stefndu.

Stefndu mótmæla aðalkröfu stefnanda og krefjast sýknu. Benda stefndu á, að enginn lagagrundvöllur né annars konar heimild sé til þess að láta stefndu taka á sig afföll af húsbreffi stefnanda, sem stefnda sá um sölu á f. h. stefnanda. Stefnandi hafi framselt húsbreffið Landsbréfum, en ekki stefndu, sbr. gögn um sölu húsbrefs og móttekna greiðslu stefndu. Um aðra þætti kröfugerðar aðalkröfu, sem virðast vera hinir sömu og í varakröfu, vísast til efnislegrar umfjöllunar um varakröfu hér á eftir.

Stefndu mótmæla niðurstöðu stjórnar LMFÍ um hæfilega þóknun til handa stefndu og álitni lögmanns stefnanda um, að álitngerð stjórnarinnar sé óhnekkjanlegur grundvöllur kröfugerðar stefnanda á hendur stefndu. Þá mótmæla stefndu kröfugerð stefnanda um dráttarvexti á stefnukröfu frá 20. mars 1992 að telja, þar sem engin krafa á hendur stefndu hafi stofnast á þeim tíma. Það sé ekki fyrr en við úrlausn þessa dómsmáls, sem ljóst sé, hvort stefnandi eigi kröfu á hendur stefndu.

Stefndu mótmæla kröfu stefnanda um málskostnað að skaðlausu og ítreka kröfugerð sína um, að verði krafa stefnanda lækkuð, verði málskostnaður látinn niður falla. Málsástæða þessarar kröfu sé, að stefndu hafi, eins og fram lögð gögn sýni, margsinnis reynt að ná samkomulagi við stefnanda um, að hún fái afslátt af reikningi stefndu með endurgreiðslu samdæguurs fremur en að til málaferla komi. Stefnandi hafi í tvígang hafnað þeirri málaleitan og eindregið haldið sig við krónutölu álitngerðar stjórnar LMFÍ.

Stefndu telja sig ekki bundnar af álitngerð stjórnar LMFÍ, sem stefnandi reisir málsókn þessa á, og því óskýlt að endurgreiða hluta þóknunar fyrir unnin lögmannsstörf.

IV.

Niðurstaða.

Svo sem fram er komið, er ágreiningur með aðilum málsins um reikningskröfu stefndu vegna þóknunar lögmanns fyrir vinnu í þágu stefnanda í hjónaskilnaðarmáli, forsjár- og umgengnisréttarmáli, skiptamáli o. fl. á tímabilinu mars 1990 til mars 1992, en um þau verkefni og umfang liggja fyrir ýtarleg gögn í málinu. Af þeim verður ráðið, að skilnaðarmálið og

verkefni því tengd hafi verið mjög umfangsmikil og í þau farið óvenjumikil vinna, svo sem fram lögð tímaskýrsla stefndu ber með sér. Þá er og ljóst og óumdeilt, að starf stefndu Ingibjargar bar árangur til hagsbóta fyrir stefnanda. Þóknun samkvæmt reikningi stefndu, dags. 20. mars 1992, er að fjárhæð 720.000 kr. auk virðisaukaskatts, 176.400 kr., samtals 896.400 kr., og er tilgreint, að hann sé gerður „með hliðsjón af tímaskrá lögmanns og gjaldskrá LMFÍ“.

Aðilum ber ekki saman um það, hvað talað var um þóknun fyrir verkið. Heldur stefnandi því fram, að lögmaðurinn hafi hvorki í upphafi né síðar gert henni grein fyrir því, hver þóknunin yrði, og kveðst stefnandi hafa gert ráð fyrir, að um þóknunina færi eftir gjaldskrá LMFÍ. Af hálfu stefndu Ingibjargar er því hins vegar haldið fram, að samkomulag hafi orðið um það, að unnið yrði samkvæmt tímaskrá, sem færð væri í hvert skipti, er unnið væri í málinu, en endanlegt uppgjör og ákvörðun tímagjalds færi eftir því, hvort stefnandi fengi einhverja fjármuni úr búinu til að greiða með. Hafi stefnanda verið gert kunnugt, að útseld vinna miðað við grunntaxta væri 4.200 kr. á klst. Samkvæmt fram lagðri tímaskýrslu stefndu var um 155,5 klst. varið í mál stefnanda. Hefur stefnda í bréfi til stjórnar Lögmannafélags Íslands, dags. 8. september 1992, sundurliðað reikning sinn með tilliti til vinnustunda milli málaflokka þannig:

1. Skilnaðarmál, 55 klst. á 5.000 kr.	kr.	275.000
2. Forsjár- og umg., 24 klst. á 3.021 kr.	–	72.500
3. Skiptamál, 71 klst. á 5.000 kr.	–	355.000
4. Kæra til U.A., 3,5 klst. á 5.000 kr.	–	17.500
<u>Samtals þóknun</u>		<u>kr. 720.000</u>

Ekki verður talið, að stefnandi hafi fírrt sig rétti til að hafa uppi athugasemdir við reikningsfjárhæðina, þótt frá uppgjöri hafi verið gengið með þeim hætti, sem gert var og án athugasemda af hennar hálfu. Eins og fram er komið, leitaði stefnandi eftir áliti stjórnar Lögmannafélags Íslands á gjaldtöku stefndu með bréfi, dags. 13. maí 1992, og var það sökum þess, að reikningurinn var mun hærri en stefnandi átti von á.

Í álitsgerð stjórnar LMFÍ, dags. 13. janúar 1993, segir m. a. svo í niðurstöðu:

„Samkvæmt 10. gr. siðareglna LMFÍ ber lögmanni að gera skjólstæðingi sínum grein fyrir áætluðum verkkostnaði og öðrum málskostnaði eftir föngum og vekja athygli hans, ef ætla má, að kostnaður verði hár að tiltölu miðað við þá hagsmuni, sem í húfi eru.

Að mati stjórnar LMFÍ felst í þessu ákvæði skylda til að vekja athygli skjólstæðings á áætluðum verkkostnaði þegar við upphaf verks og einnig

þegar líða tekur á verkið og ljóst má vera, að fyrri áætlun um verkkostnað hefur breyst, t. d. vegna meira umfangs verksins. Þá telur stjórnin, m. a. með hliðsjón af 10. gr. siðareglna, að það teljist til góðra lögmannshátta að gera skjólstæðingi sínum jafnframt grein fyrir því, á hverju þóknunin er byggð, þ. e., hvort um hana fari eftir gjaldskrá LMFÍ, tímaskráningu eða annarri viðmiðun.

Gjaldskrá LMFÍ á sér í meginatriðum langa sögu. Um hana eru ákvæði í samþykktum LMFÍ, sem staðfestar eru af dómsmálaráðherra. Gjaldskránni var og er ætlað það hlutverk að vera grundvöllur fyrir gjalddöku lögmanns vegna einstakra starfa hans, og almennt er litið svo á, að hana beri að leggja til grundvallar, nema sérstaklega sé um annað samið. ... Reikningurinn er augljóslega byggður á tímaskýrslu og töluvert hærri en ef reiknað væri samkvæmt gjaldskránni.

Þegar litið er til ákvæðis 10. gr. siðareglanna og þess, að lögmaður er fagmaður á sínu sviði, telur stjórn LMFÍ, að ekki verði hjá því komist að líta svo á, að það standi lögmanninum nær að ganga svo frá málum, að ótvírátt sé, að skjólstæðingurinn viti, hver áætluð þóknun er og hvernig hún er reiknuð. Að mati stjórnar hefur IB ekki sýnt nægilega fram á það, að SF hafi verið gerð grein fyrir verkkostnaðinum og grundvelli hans, hvorki við upphaf máls né síðar. Telur stjórnin því, að við úrlausn ágreinings þessa beri að leggja gjaldskrá LMFÍ til grundvallar, þegar þóknun lögmannsins er metin. ...

Telur stjórnin, að tímaskýrsla lögmanns gegni tveimur hlutverkum aðallega, annars vegar að vera grundvöllur reiknings lögmannsins með því að halda utan um þann tíma, sem fer í verkið, ásamt upplýsingum fyrir lögmanninn um, hvað gert var hverju sinni, hins vegar eigi skjólstæðingur rétt á að fá upplýsingar um tímaskráninguna, þegar honum er gerður reikningur skv. henni. Hann þurfi því að geta áttað sig á, hvaða vinna liggi að baki þeim tímafjölda, sem honum er gerður reikningur fyrir. Trúverðugleiki tímaskýrslunnar hljóti því að nokkru leyti að byggjast á þeim upplýsingum, sem skráðar eru, þegar tímaeining er gjaldfærð á reikning skjólstæðingsins.

Þótt tímaskýrslan sé þannig að ýmsu leyti ófullnægjandi, gefur hún þó til kynna ásamt gögnum skilnaðarmálsins, sem lögmaðurinn hefur lagt fram, að málið hafi verið óvenjulega umfangsmikið og erfitt viðfangs. Telur stjórn LMFÍ, að eins og sérstaklega standi á í máli þessu, mæli sanngirnissjónarmið með því, að vikið sé frá viðmiðunartölum gjaldskrárinnar til hækkanar á þóknun lögmannsins.

Samkvæmt því, sem nú hefur verið sagt, telur stjórnin, að þóknunin skuli reiknast með eftirgreindum hætti (miðað er við gjaldskrá þá, sem í gildi var í mars 1992):

1. Hjónaskilnaðarmál skv. A-lið 16. gr.	kr.	17.153
2. Forræðis- og umgengnisréttarmál skv. B-lið 16. gr.	–	18.514
3. Búskipti (brúttóeignir búsins voru metnar á 16.700.000 kr. og hlutur SP því 8.350.000 kr.) skv. A:b-lið 15. gr.	–	203.069
Samtals		kr. 238.736

Samkvæmt því, sem að ofan segir, telur stjórnin rétt að víkja frá viðmið-unartölum gjaldskrárinnar til hækkunar á þóknuninni. Eftir atvikum telur stjórnin rétt, að álagið nemi 50% af ofangreindum útreikningi. Hæfileg þóknun Ingibjargar Bjarnardóttur hdl. fyrir störf í þágu Sveindísar Þóris-dóttur í skilnaðarmáli hennar telst því vera 358.104 kr., og er þá ekki reikn-að með virðisaukaskatti og útlögðum kostnaði.“

Framangreind álitssgerð stjórnar LMFÍ er ekki úrskurður í skilningi 8. gr. laga nr. 61/1942 um málflytjendur, heldur sérfræðileg álitssgerð um það, hvað teljast skuli hæfileg þóknun. Stefndu hafa vefengt heimild stjórnar LMFÍ til að gera slíka álitssgerð með þeim rökum, að til þess skorti stoð í lögum nr. 61/1942. Þau andmæli voru þó ekki uppi höfð, er stefnda Ingibjörg setti fram skriflegar athugasemdir sínar, er erindi stefnanda var til meðferðar hjá stjórn LMFÍ, og er ekki á þau fallist. Telja verður, að stjórnin hafi slíka heimild, ef liðið er til þess eftirlitshlutverks, sem hún fer með samkvæmt 8. gr., sbr. og 2. gr. laga nr. 61/1942. Hins vegar eru slíkar álitssgerðir ekki bind-andi að lögum. Verður því, eins og ágreiningi aðila er háttað, að leggja sjálfstætt mat á það í dóminum, hver sé hæfileg þóknun vegna lögmanns-starfa stefndu Ingibjargar í þágu stefnanda.

Í 2. mgr. 2. gr. laga nr. 61/1942 segir, að héraðsdóms- og hæstaréttarlög-manni sé rétt að áskilja sér hæfilegt endurgjald fyrir störf sín, þar á meðal hluta af fjárhæð máls, og hærra endurgjald, ef mál vinnst en ef það tapast. Á þeim tíma, sem hinn umdeildi reikningur var gerður, var gjaldskrá LMFÍ almennt lögð til grundvallar fyrir gjalddöku lögmanna, ef ekki var sérstak-lega samið um annað. Stefndu hafa ekki sýnt fram á, að samið hafi verið við stefnanda um það fyrirkomulag við uppgjör á vinnu við mál hennar, að farið yrði eftir tímaskýrslu og tímagjaldi. Þá verður ekki séð, að stefnda hafi fylgt þeirri sjálfsögðu vinnureglu, sem styðst við 10. gr. siðareglna LMFÍ, að tilkynna stefnanda um kostnað af verkinu, eftir því sem hann féll til. Ber því að leggja gjaldskrá LMFÍ til grundvallar við mat á þóknun til stefndu fyrir lögmannsstörf í þágu stefnanda. Eftir atvikum þykir rétt, að þóknun sé reiknuð með þeim hætti, sem gert er samkvæmt álitssgerð stjórn-

ar lögmannafélagsins, að því er varðar 3. tl., um búskipti, að fjárhæð 300.000 kr., með álagi, en vegna hinnar miklu vinnu, sem fór í hjónaskilnaðarmálið og forsjármálið, ber að víkja verulega frá viðmiðunartölum gjaldskrár til hækkunar, að því er þá þætti varðar, sbr. 3. gr. þeirrar gjaldskrár, sem í gildi var, er reikningurinn var gerður. Við mat á þóknun vegna þeirra þátta ber að hafa hliðsjón af tímaskýrslu stefndu með tilliti til umfangs þeirra verkþátta samkvæmt fram lögðum gögnum. Má einnig líta til þess, að hagstæð niðurstaða fékkst fyrir stefnanda í öllum meginatriðum og að lögmaðurinn tók áhættu um endurgjald sitt. Verður þóknun vegna þeirra verkþátta ákvörðuð í einu lagi með 200.000 kr. Hefur þá einnig verið tekið tillit til vinnu vegna kæru til umboðsmanns Alþingis. Samkvæmt framansögðu verður þóknun stefndu Ingibjargar Bjarnardóttur hdl. fyrir framangreind lögmansstörf í þágu stefnanda ákveðin 500.000 kr. að teknu tilliti til virðisaukaskatts, 622.500 kr. Mismunur þeirrar fjárhæðar og reikningskröfu stefndu (896.400 – 622.500) er því 273.900 kr. Eðlilegt verður að teljast, að stefnandi taki á sig sem seljandi húsbrefa afföll þeirra, og ber að hafna því, að stefndu verði gert að bera þann kostnað. Stefndu hafa ekki andmælt því sérstaklega, að kröfum stefnanda sé beint að þeim báðum, og verður niðurstaða við það miðuð. Samkvæmt framansögðu ber að dæma stefndu til að endurgreiða stefnanda óskipt 273.900 kr. Skal sú greiðsla bera dráttarvexti samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá þingfestingu máls þessa 21. október 1993 til greiðsludags. Dráttarvextir skulu bætast við þann höfuðstól, sem vextirnir reiknast af, á tólf mánaða fresti, í fyrsta sinn 21. október 1994. Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður, en allur gjafsóknarkostnaður málsins greiðist úr ríkissjóði, þ. m. t. málflutningsþóknun lögmans stefnanda, Jóns Steinars Gunnlaugssonar hrl., 100.000 kr. Hefur þá ekki verið tekið tillit til virðisaukaskatts, sem greiða ber af málflutningsþóknun í ríkissjóð.

Það athugist, að greinargerð stefndu felur í sér aðilaskýrslu, sem er andstætt ákvæðum 2. mgr. 99. gr. laga nr. 91/1991.

Eggert Óskarsson héraðsdómari kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Stefndu, Ingibjörg Bjarnardóttir og Lögfræðipjónustan hf., greiði óskipt stefnanda, Sveindísi Þórisdóttur, 273.900 kr. með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 21. október 1993 til greiðsludags. Dráttarvextir skulu bætast við þann höfuðstól, sem vextirnir reiknast af, á tólf mánaða fresti, í fyrsta sinn 21. október 1994.

Málskostnaður fellur niður.

Allur gjafsóknarkostnaður málsins greiðist úr ríkissjóði, þ. m. t. málflutningsþóknun lögmanns stefnanda, Jóns Steinars Gunnlaugs-sonar hrl., 100.000 kr.
